

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра документознавства і музейної справи

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 20__ р.

ЕТНОЛОГІЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

Підготовки бакалавра

Напряму 6.020302 історія

Луцьк – 2015

Програма навчальної дисципліни «Етнологія» для студентів за за напрямом підготовки 6.020302 історія ” ___ ” _____, 2015 р. – 19 с.

Розробники: Надольська В. В., доцент кафедри документознавства і музейної справи, к.і. доцент.

Рецензент: Кучинко М. М., професор кафедри археології, давньої та середньовічної історії України, д.і.н., професор.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри документознавства і музейної справи

протокол № 1 від 27. 08. 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ (Бондаренко Г. В.).

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією історичного факультету

протокол № ___ від ___. _____. 2015 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (інституту) _____ (Денисюк В. І.).

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ___ від ___. _____. 2015 р.

© Надольська В. В., 2015

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Етнологія» складена відповідно до освітньої професійної програми підготовки бакалавра напрямку 6.020302 історія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є етноси, їхнє походження, етнічна історія, традиційно-побутова культура та характер міжетнічних взаємин.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна читається як нормативна і вимагає знань студентів з базових дисциплін – археологія, антропологія. Проблематика курсу пов'язана з міждисциплінарними зв'язками з історією, психологією, націологією, мовознавством.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Історія етнології. Народи Австралії, Океанії, Африки і Америки.
2. Народи Євразії.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 4	0203 «гуманітарні науки»	нормативна
Модулів 3	Спеціальність 6.020302 історія	Рік підготовки 1
Змістових модулів 2		Семестр 2
ІНДЗ: є		Лекції 34 год.
Загальна кількість годин 120		Практичні (семінари) 26 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):		Лабораторні ____ год.
Аудиторних 2,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр	Самостійна робота 54 год.
Самостійна робота 3		Консультації 6 год.
		Форма контролю: <u>залік</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Етнологія» є формування етнологічного світогляду студентів шляхом системного ознайомлення з культурними надбаннями народів світу, визначення їх внеску у загальнолюдську скарбницю знань, форм господарської діяльності, духовності і культури. За варіативністю традицій і звичаїв усвідомлення єдності світової спільності, що складає людство.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Етнологія» є засвоєння студентами вузлових питань етнології, закономірностей етнічного розвитку народів, механізмів

етногенетичної і етнокультурної взаємодії; оволодіння методикою етнологічних досліджень методологією систематики і типології, аналізу досліджуваних наукою етнічних процесів і явищ.

Значне місце в курсі відводиться вивченню етапів становлення етнології як науки та методики етнологічних досліджень, визначенню напрямів практичного використання результатів у гуманітарних науках. Звертається увага на оволодіння понятійно-термінологічним апаратом етнології, методологією систематики і типологізації досліджуваних наукою процесів і явищ. При цьому використовуються міждисциплінарні зв'язки етнології та антропології, археології, історії, лінгвістики, економіки тощо.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- історію етнологічної науки;
- антропологічну, етнолінгвістичну, господарсько-культурну, релігійно-етнічну, ареальну структуру населення земної кулі;
- особливості формування й етнічного розвитку народів світу;
- складові традиційної культури етнічних спільнот;
- теорії етнічності;
- типологію етнічних процесів;
- понятійно-термінологічний апарат науки.

уміти:

- застосовувати методику етнологічних досліджень;
- класифікувати етнічні спільноти;
- аналізувати вузлові проблеми етногенезу та етнічної історії народів світу;
- характеризувати матеріальну і духовну культуру етносів, визначати особливості їх соціальної організації та сімейно-шлюбних відносин;
- використовувати етнографічні матеріали для здійснення історичних реконструкцій;
- аналізувати сучасні етнічні проблеми.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія етнології. Народи Австралії, Океанії, Африки і Америки.

Тема 1. Предмет і завдання етнології.

Система етнологічних знань. Етнологія за кордоном (фольксунде, фолькеркунде, культурна антропологія, соціальна антропологія). Об'єкт і предмет дослідження науки. Вузлові проблеми етнологічного дослідження. Спеціальні і загальнонаукові методи етнології. Джерела та сфера їх використання. Етнологія в системі гуманітарних наук: взаємозв'язок

взаємовплив. Суміжні з етнологією дисципліни. Етнологічні субдисципліни. Основні категорії та поняття етнології. Організація та функціонування етнологічної науки. Етнографічні музеї світу. Етнографічні, етнологічні, антропологічні товариства та асоціації.

Теорія етносу (дуалістична, інформаційна, компонентна). Етнікос і етносоціальний організм. Теорія етносу Л.Гумільова. Проблема етнічності за кордоном (примордіалізм, ситуаціонізм, конструктивізм). Етнічні процеси об'єднувчого та роз'єднувчого характеру.

Етнологічне світобачення та його вплив на формування світогляду людини. Кодекс професійної етики антрополога, етнографа, етнолога.

Тема 2. Історія етнологічної науки.

Поняття школи і напрямку в етнології. Етап накопичення етнографічних знань. Становлення етнології як науки. Міфологічна школа в етнології (Я. і В. Грімми, А. Кюппер, М. Мюллер та ін.). Еволюціонізм – як перша класична школа в етнології. Основні напрями ідеї еволюціоністської школи та її представники (Дж. Мак-Леннан, Е. Тайлор, Дж. Фрезер, А.Бастіан, Л.-Г.Морган та ін.). Дифузіонізм: етапи формування, методологічні засади, основні напрями (Ф. Ратцель, Л. Фробеніус, Ф. Гребнер, К. Уіслер, К. Кребер, Е. Сепір, Т. Хейєрдал та ін.). Американська історична школа про взаємозв'язки між народами і культурами (Ф. Бокс, А. Кребер, К. Уіслер та ін.). Структуралізм – теорія про упорядкований взаємозв'язок між окремими соціальними інститутами (концепція А. Р. Радкліфф-Брауна; К. Леві-Строс та його “Структурна антропологія”; особливості структуралізму в США). Фройдизм та його структуралістська теорія національного характеру. Функціоналізм – вивчення функцій суспільних інститутів (Б. Малиновський); німецький, американський, французький варіанти функціоналізму. Радянська етнологічна школа: методологічні основи та напрями досліджень. Неоєволюціонізм, неофройдизм, крос-культурний аналіз, регіональна етнологія, “культура особа”. Сучасні тенденції у розвитку зарубіжної етнології.

Тема 3. Етнос і етнічність як базові категорії сучасної етнології.

Поняття «етнос» та його еволюція. Теорії етносу (дуалістична, інформаційна, компонентна). Теорія етносу Ю. Бромлея. Етнікос і етносоціальний організм. Історичні типи етносів. Біосферна теорія етносу Л. Гумільова.

Поняття «етнічність». Проблема етнічності за кордоном (примордіалізм, ситуаціонізм, конструктивізм). Етнічні процеси об'єднувчого та роз'єднувчого характеру.

Тема 4. Класифікації народів світу.

Географічна класифікація та її роль у вивченні народів світу. Підходи до виділення географічних регіонів. Антропологічна класифікація. Критерії та таксони антропологічної класифікації. Класифікація народів за господарсько-культурними типами, її критерії. Поділ народів світу за релігійною належністю. Принципи релігійної класифікації. Найдавніші форми

релігійних вірувань. Політеїстичні і монотеїстичні релігії. Світові і локальні релігії. Географічна класифікація релігій. Етнолінгвістична класифікація та її роль в етнологічних дослідженнях. Мова і концепції її походження. Таксони етнолінгвістичної класифікації. Мовні родини, їх склад та розміщення. Ареальна класифікація. Підходи до виділення історико-етнографічних регіонів.

Тема 5. Народи Австралії та Океанії.

Історико-культурне районування Австралії і Океанії. Етногенез і етнічна історія народів Австралії та Океанії. Колонізація регіону та її наслідки. Формування сучасного етнічного складу населення.

Народи Австралії і Тасманії. Етнолінгвістична класифікація. Привласнювальний ГКТ як основа господарства. Матеріальна культура. Суспільна організація (плем'я, фратрія, родові шлюбні класи, локальні групи). Духовна культура. Сучасне становище австралійських аборигенів. Англо-австралійці та їх культурна специфіка.

Народи Меланезії. Меланезійські та папуаські мови. Ручне підсічно-вогневе землеробство, морське рибальство, ремесла. Матеріальна культура. Общинно-родова організація на стадії розпаду (племена, общини, чоловічі будинки, чоловічі союзи, соціальна диференціація). Духовна культура (мана, анімізм, магія, культ предків). Декоративне мистецтво, музика, танці. Особливості культури і побуту папуасів Нової Гвінеї, канаків Нової Каледонії, фіджійців. Сучасне становище меланезійців.

Народи Полінезії. Мови. Господарство та матеріальна культура (ручне землеробство, рибальство, ремесла, розвиток мореплавства). Суспільна організація (станово-кастовий поділ, велика патріархальна сім'я, ранньокласові держави). Духовна культура (мана, табу, політеїзм, писемність острову Пасхи, народна творчість). Особливості культури населення Гавайських островів, маорійців Нової Зеландії. Сучасні етнічні процеси в регіоні.

Народи Мікронезії. Мовна приналежність. Господарство і матеріальна культура. Розподіл трудових общин. Становий поділ. Культ предків. Піктографічна писемність на островах Палау. Традиції та інновації у Західній та Східній Мікронезії.

Тема 6. Народи Африки.

Загальна характеристика африканського континенту. Історико-географічне та історико-культурне районування. Етнолінгвістичний склад населення (афразійська, нігеро-кордофанська, ніло-сахарська, койсанська, австронезійська, індоєвропейська мовні родини).

Етнічна історія: Африка як прабатьківщина людства; провідна роль стародавнього Єгипту в історії Африки; вплив античної культури на народи Північної і Північно-Східної Африки. Особливості етнічної історії народів Західної Тропічної, Центральної і Південної Африки після висихання Сахари. Міграції бантумовних народів та їх вплив на зміни етнічної структури населення. Арабські завоювання VII–XI ст., вплив арабської культури на культуру

місцевого населення. Середньовічні держави. Вплив європейської колонізації на формування сучасного етнічного складу населення.

Особливості традиційно-побутової культури народів Північної, Північно-Східної, Західної Тропічної, Центральної, Східної і Південної Африки. Койсанські народи, пігмеї населення Мадагаскару. Сучасні етнічні процеси у Африці.

Тема 7. Народи Америки.

Історія заселення американських материків із Північно-Східної Азії. Антропологічні особливості корінного населення материка. Мови – індіанські та індоєвропейські. Історія колонізації Центральної і Південної Америки іспанськими, португальськими конкістадорами XV – XVI ст. Виникнення англійських, голландських, французьких, російських поселень у Північній Америці в XV – XVII ст. Самобутня культура корінних жителів Америки до європейської колонізації і зміни, що відбулися після неї.

Формування сучасного етнічного складу населення Америки. Особливості колонізації Північної та Південної Америки. Ввезення рабів із Африки. Роль індіанського, іспанського, португальського, португальського, негритянського та інших компонентів у формування сучасного етнічного складу населення. Його расові та лінгвістичні особливості. Складові етнічної структури поліетнічних держав Америки. Сучасні етнічні процеси.

Присвоювальні господарсько-культурні типи Америки: арктичні мисливці та рибалки; індіанці північно-західного узбережжя та Алеутських о-вів; племена лісових мисливців; індіанці прерій (степових областей Північної Америки) та пампи (степових областей Південної Америки); збирачі і мисливці Каліфорнії; вогнеземельці.

Землеробські господарсько-культурні типи. Землероби східних та південно-східних районів Північної Америки; землероби північно-західних областей Північної Америки; землеробські племена Південної Америки (араукани, каріби, араваки, тупі-гуарані та ін.).

Державні утворення Центральної і Південної Америки. Держава ацтеків. Міста-держави майя. Держава інків. Державні утворення чибча-муїсків.

Змістовий модуль 2. Народи Євразії

Тема 8. Народи Азії.

Загальна характеристика азіатського материка та його народів. Історико-етнографічні області Азії.

Народи Західної (Передньої) Азії. Концепції етногенезу народів регіону. Основні етапи етнічної історії. Сучасний етнічний склад і держави Західної Азії. Господарство. Особливості матеріальної та духовної культури народів Західної Азії. Вірування і релігія. Сім'я та соціальні відносини. Сучасні етнічні процеси в регіоні.

Народи Південної Азії. Етнічна структура населення Південної Азії. Проблеми походження дравідських та арійських народів. Основні етапи етнічної історії населення регіону. Мова. Основні господарсько-культурні типи. Матеріальна культура. Сім'я і суспільний лад. Традиції духовної культури. Особливості сучасних етнічних процесів в Південній Азії.

Народи Південно-Східної Азії. Етнічна характеристика народів регіону, їх мовні особливості. Країни Південно-Східної Азії. Основні етапи етнічної історії. Традиції господарсько-культурні типи. Матеріальна культура. Форми сімейно-шлюбних соціальних відносин. Духовна культура і народна творчість. Вірування і звичаї. Сучасні етнічні процеси в регіоні.

Народи Східної Азії. Етногенез і етнічна історія народів Японії, Китаю, Монголії, Південної та Північної Кореї. Етнолінгвістична класифікація народів регіону. Основні господарсько-культурні типи. Соціальна організація. Специфіка матеріальної та духовної культури народів Східної Азії. Роль релігії в історії народів регіону. Характеристика етнічних процесів.

Народи Середньої (Центральної) Азії. Країни регіону. Етногенез та основні етапи етнічної історії. Етнічний склад населення до монгольських завоювань. Особливості етнічних процесів в Середній Азії в умовах входження її до складу Російської імперії та Радянського Союзу. Сучасний етнічний склад населення. Господарсько-культурні типи. Суспільна організація. Матеріальна та духовна культура. Вірування і звичаї.

Народи Сибіру. Етногенез і етнічна історія народів Сибіру. Завоювання регіону Росією та його наслідки. Етнолінгвістична класифікація народів Сибіру. Сучасний етнічний склад населення. Господарсько-культурні типи корінного населення Сибіру. Релігійно-міфологічне уявлення і релігійні культури аборигенів історико-етнографічної області. Традиційна суспільна організація. Сучасні етнічні процеси.

Тема 9. Народи Західної і Центральної Європи.

Етногенез і етнічна історія народів Західної і Центральної Європи. Давні індоєвропейські доіндоєвропейські народи. Переміщення германських, слов'янських і кельтських племен. Велике переселення народів та його вплив на етнічні процеси. Формування сучасних народів Західної і Центральної Європи. Держави регіону. Етнолінгвістична класифікація антропологічний склад. Історико-етнографічні області регіону: Середземноморська, Атлантична, Північно-Скандинавська і Центральноєвропейська. Регіональні особливості традиційно-побутової культури. Сучасні етнічні процеси у країнах Західної і Центральної Європи.

Тема 10. Народи Східної Європи.

Держави і народи. *Південні і західні слов'яни*. Концепція етногенезу слов'ян. Основні етапи етнічної історії. Господарство. Матеріальна і духовна культура. Суспільний і сімейний побут слов'ян. Особливості етнічних процесів у слов'ян.

Східнослов'янські народи. Українці, росіяни, білоруси. Сучасне розселення. Мовна Антропологічна характеристика. Формування східнослов'янських народів. Концепція етногенезу східних слов'ян. Господарство і традиційна матеріальна культура. Суспільне і сімейне життя. Духовна культура. Сучасні етнокультурні процеси.

Народи Прибалтики. Етнічний склад. Антропологічна характеристика. Мовні сім'ї індоєвропейська і уральська. Етногенез і етнічна історія. Формування націй. Сучасний етнічний розвиток народів Прибалтики. Господарство і матеріальна культура. Суспільний і сімейний побут. Духовна культура.

Народи Урало-Поволжя. Етнічний склад. Антропологічні типи. Фінно-угорська група уральської мовної сім'ї і тюркська група алтайської мовної сім'ї. Етногенез і етнічна історія. Формування удмуртського народу. Формування марійців. Етногенез мордви. Проникнення тюрків у Середнє Поволжя, Волзька Булгарія. Формування чувашів. Походження поволзьких татар. Місцеве фінно-угорське населення. Кипчаки. Утворення Казанського ханства (XV ст.). Етногенез башкирів. Господарство і матеріальна культура. Суспільне і сімейне життя. Духовна культура.

Народи Півночі Східної Європи. Карели, вепси, комі, ненці, саами (лопарі). Європеїди, монголоїди (ненці). Уральська мовна сім'я, її групи. Етнічна історія. Заселення території в епоху мезоліту (12-10 тис. років тому). Лопарі – найдавніший народ регіону. Формування карельських племен у I ст.н.е. Формування комі. Господарство і матеріальна культура. Суспільний лад. Духовна культура.

Народи Південного Заходу і Півдня Східної Європи. Молдавани. Антропологічний тип, мова. Формування молдавського народу. Основні і допоміжні заняття. Житло. Одяг. Народна творчість. Вірування. Гагаузи і їхня культура.

Тема 11. Народи Кавказу.

Держави і народи Північного Кавказу і Закавказзя. Мовні сім'ї: кавказька, алтайська, індоєвропейська. Етногенез і етнічна історія. Сучасний етнічний склад населення. Заняття, побут, матеріальна та духовна культура народів Кавказу. Суспільне життя та сімейні відносини. Релігійні вірування. Фольклор та мистецтво народів Кавказу. Сучасні етнічні процеси.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Історія етнології. Народи Австралії, Океанії, Африки і Америки							
Тема 1. Предмет і завдання етнології	6	2				4	
Тема 2. Історія етнологічної науки	12	2	4			6	
Тема 3. Етнос і етнічність як базові категорії сучасної етнології	9	2	2		1	4	
Тема 4. Класифікації народів світу	6		2			4	
Тема 5. Народи Австралії та Океанії	11	4	2		1	5	
Тема 6. Народи Африки	12	4	2			5	
Тема 7. Народи Америки	12	4	2		1	5	
Разом за змістовим модулем 1	68	18	14		3	33	
Змістовий модуль 2. Народи Євразії							
Тема 8. Народи Азії	17	6	4		1	6	
Тема 9. Народи Західної і Центральної Європи	13	4	2		1	6	
Тема 10. Народи Східної Європи	13	4	4			5	
Тема 11. Народи Кавказу	9	2	2		1	4	
Разом за змістовим модулем 2	52	16	12		3	21	
Усього годин	120	34	26		6	54	

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Історія етнологічної науки. 1. Накопичення етнографічного матеріалу в стародавні і античні часи. 2. Особливості збирання етнографічних матеріалів в епоху середньовіччя і нового часу. 3. Становлення етнології як науки. 4. Школи й напрями в етнології ХХ століття: а) дифузіонізм; б) структуралізм; в) функціоналізм; г) американська школа історичної антропології; д) етнопсихологічна школа; е) культурний релятивізм; є) неоеволюціонізм; ж) герменевтична антропологія.	4
2	Етнос і етнічність як базові категорії сучасної етнології. 1. Теорія етносу: а) ознаки етносів; б) історичні типи етносів; в) різновиди етнічних спільностей. 2. Основні теоретичні підходи до вивчення етнічності: а) примордіалізм;	2

	б) конструктивізм.	
3	Класифікації народів світу. 1. Географічна і антропологічна класифікації. 2. Етнолінгвістична класифікація. 3. Класифікація народів світу за господарсько-культурними типами. 4. Ареальна класифікація. 5. Релігійна класифікація.	2
4	Традиційне суспільство народів Австралії та Океанії 1. Організація форм влади та управління. 2. Форми власності. Майнове розшарування. 3. Сім'я і шлюб. Сімейні звичаї та становище жінки. 4. Міжплеменні стосунки.	2
5	Духовна культура народів Африки. 1. Етнічні традиції народної творчості: а) жанри і особливості усної творчості; б) народна музична культура; в) прикладне мистецтво, живопис і архітектура. 2. Писемна традиція народів Африки. 3. Традиційні і сучасні релігійно-міфологічні вірування та культури.	2
6	Державні об'єднання доколумбової Америки. 1. Історія виникнення та існування держав. 2. Суспільний устрій, традиційна соціальна організація. 3. Господарювання і матеріальна культура. 4. Духовна культура.	2
7	Народи Східної та Центральної Азії 1. Етногенез і основні етапи етнічної історії народів регіону. 2. Традиційні господарсько-культурні типи. 3. Соціальна організація, сім'я і шлюб. 4. Духовна культура.	4
8	Етногенез та етнічна історія народів Західної і Центральної Європи 1. Формування кельтських народів. 2. Етнічна історія германських народів. 3. Основні етапи етнічного розвитку романських народів Європи. 4. Етногенез та етнічна історія фінно-угорських народів.	2
9	Західні і південні слов'яни 1. Етногенез і етнічна історія. 2. Господарство. Матеріальна культура. 3. Суспільний устрій. Сім'я і шлюб. 4. Духовна культура.	2
10	Українці 1. Етногенез і етнічна історія. 2. Господарство. Матеріальна культура. 3. Суспільний устрій. Сім'я і шлюб. 4. Духовна культура.	2
11	Народи Кавказу 1. Держави і народи Північного Кавказу і Закавказзя. 2. Етногенез і етнічна історія. Сучасний етнічний склад населення. 3. Традиційні заняття, матеріальна та духовна культура.	2

	4. Суспільне життя та сімейні відносини. 5. Духовна культура.	
	Разом	26

5. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Предмет і завдання етнології	4
2	Історія етнологічної науки	6
3	Етнос і етнічність як базові категорії сучасної етнології	4
4	Класифікації народів світу	4
5	Народи Австралії та Океанії	5
6	Народи Африки	5
7	Народи Америки	5
8	Народи Азії	8
9	Народи Західної і Центральної Європи	7
10	Народи Східної Європи	7
11	Народи Кавказу	6
	Разом	54

6. Індивідуальні завдання

1. У формі реферату дати етнографічну характеристику одному із народів світу наступним планом: 1) етногенез і етнічна історія; 2) традиційне господарство і матеріальна культура; 3) традиційні суспільні відносини, сім'я і шлюб; 4) духовна культура. Реферат може містити ілюстративні додатки. У кінці виконаного завдання потрібно вказати опрацьовану літературу, перелік якої обов'язково повинен включати наукові публікації за останні три роки. Повнота висвітлення обраної теми визначатиме оцінку (максимально 10 балів).

7. Методи навчання

Методи усного, письмового контролю та самоконтролю.

Словесні (розповідь-пояснення, бесіда, проблемна лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні (вправи, практична робота, реферати тощо).

Методи інтерактивного навчання – колективні дискусії, навчально-ділові ігри.

Пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові методи.

Позааудиторна діяльність.

8. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Перевірка конспектування студентами лекційних занять.

Оцінювання відповідей студентів на семінарських заняттях у формі підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань.

Написання студентами поточних письмових тестових завдань за змістовними модулями

Виконання та захист студентами індивідуального завдання за темою курсу.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 30 балів);
2. виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль (максимум 10 балів);
3. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах = 40 балів)		Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2
<p>15 балів – підготовка і робота на семінарських заняттях (за результатами відповідей обраховується середньоарифметичний бал (додаються всі отримані оцінки, отримане число ділиться на кількість відповідей). 3 бали за систематичну підготовку до семінарських занять та активну участь у їх роботі (доповнення, виступи з повідомленнями, рефератами, рецензування відповідей і т. д.).</p>	<p>15 балів – підготовка і робота на семінарських заняттях (за результатами відповідей обраховується середньоарифметичний бал (додаються всі отримані оцінки, отримане число ділиться на кількість відповідей). 3 бали за систематичну підготовку до семінарських занять та активну участь у їх роботі (доповнення, виступи з повідомленнями, рефератами, рецензування відповідей і т. д.).</p>	10	30	30
				100

Оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях за 12 бальною шкалою:

- 1–3 бали – незадовільна відповідь з конспектом або ксерокопіями;
- 4–6 балів – неповна відповідь на поставлене питання з конспектом без самостійного володіння матеріалом;
- 7–9 балів – повна відповідь, студент лише частково користується конспектом;
- 10–12 балів – самостійна, повна відповідь без використання конспекту, виявлене вміння аналізувати, порівнювати матеріал, робити висновки та узагальнення.

Формою проведення МКР є комп'ютерне тестування.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C	Задовільно	
67 -74	D		
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

11. Питання для контролю

1. “Біосферна” і “соціосферна” концепції етносу.
2. Примордіалістські теорії етнічності.
3. Конструктивістські теорії етнічності.
4. Етнологічне світобачення та його роль у формуванні світогляду людини.
5. Вузлові проблеми етнологічного дослідження.
6. Методи і джерела етнології.
7. Етнологія і суміжні дисципліни.
8. Етап накопичення етнографічних матеріалів.
9. Становлення зарубіжної етнології.
10. Еволюціоністський напрям в етнології.
11. Дифузійоністський напрям в етнології.
12. Соціологічна школа в етнології.
13. Функціоналістський напрям в етнології.
14. Американська школа історичної етнології.

15. Етнопсихологічна школа в етнології.
16. Структуралізм і культурний релятивізм як етнологічні напрями.
17. Неоеволюціонізм і новітні концепції в етнології.
18. Основні етапи розвитку вітчизняної етнологічної науки.
19. Етнолінгвістична класифікація народів світу.
20. Класифікація народів світу за господарсько-культурними типами.
21. Географічна та ареальна класифікації народів світу.
22. Антропологічна класифікація народів світу.
23. Релігійна класифікація народів світу.
24. Проблеми походження корінного населення Австралії та Океанії.
25. Етнографічна характеристика аборигенів Австралії та о. Тасманії.
26. Народи Меланезії: господарство, матеріальна і духовна культура.
27. Полінезійці та особливості їх культури.
28. Народи Мікронезії.
29. Форми первісно-общинного ладу у народів Австралії та Океанії.
30. Сім'я і шлюб. Сімейна обрядовість і становище жінки у народів Австралії і Океанії.
31. Формування етнічної структури населення Західної Азії.
32. Духовна культура народів Передньої Азії. Вплив релігії та звичаєвого права на сімейні стосунки.
33. Проблема етногенезу народів Південної Азії.
34. Ранні і сучасні господарсько-культурні типи народів Південної Азії.
35. Матеріальна і духовна культура народів Південної Азії.
36. Етнографічна характеристика в'єтів, кхмерів, лао.
37. Етнолінгвістична класифікація народів Східної і Центральної Азії. Процеси формування корінного населення історико-етнографічної області.
38. Етногенез і етнічна історія народів Середньої Азії та Казахстану.
39. Традиційні господарсько-культурні типи народів Середньої Азії і Казахстану.
40. Основні етапи заселення Сибіру. Етнолінгвістична класифікація корінних народів.
41. Релігійно-міфологічні вірування і культури народів Азії.
42. Писемна традиція народів Азії.
43. Походження корінного населення Америки.
44. Формування сучасного етнічного складу мешканців Америки.
45. Присвоюючі ГКТ корінних народів Америки: арктичні мисливці та рибалки, індіанці Північно-Західного узбережжя та Алеутських островів.

46. Присвоюючи ГКТ корінних народів Америки: збирачі та мисливці Каліфорнії, індіанці степових областей Північної та Південної Америки.
47. Особливості землеробського господарсько-культурного типу корінних народів Америки.
48. Держава ацтеків.
49. Держава майя.
50. Держава чибча-муїсків.
51. Держава інків.
52. Сучасний етнічний склад мешканців Африканського континенту.
53. Етногенез і етнічна історія народів Північної Африки.
54. Суспільні відносини і культура народів Північної Африки.
55. Соціальна організація і суспільні відносини народів Африки південніше Сахари.
56. Духовна культура африканських народів.
57. Мисливці та збирачі Африки.
58. Тваринницький виробничий тип господарювання африканських народів.
59. Землеробський виробничий тип господарювання африканських народів.
60. Етнічна історія кельтських народів Європи.
61. Етногенез і етнічна історія романських народів Європи.
62. Етнічна історія германських народів Європи.
63. Середземноморська історико-етнографічна область: господарство і матеріальна культура.
64. Атлантична історико-етнографічна область.
65. Народи Північно-скандинавської історико-етнографічної області.
66. Етнографічна характеристика Центральноєвропейської історико-етнографічної області.
67. Етнічна історія західних і південних слов'ян.
68. Матеріальна і духовна культура західних та південних слов'ян.
69. Господарство і матеріальна культура білорусів та росіян.
70. Народи Урало-Поволжя.
71. Етнографічна характеристика народів Прибалтики.
72. Народи півночі Східної Європи.
73. Етнічна історія народів Кавказу.
74. Особливості господарсько-культурного розвитку народів Кавказу.
75. Етнороз'єднавчі процеси.
76. Етнооб'єднавчі процеси.

12. Методичне забезпечення

1. Итс Р. Введение в этнографию / Итс Р. – Л. : Изд-во Ленинградского ун-та, 1974. – 158 с.
2. Лурье С. В. Историческая этнология : учеб. пособие для вузов / Лурье С. В. – М. : Аспект-Пресс, 1997. – 448 с.
3. Львова Э. С. Этнография Африки / Львова Э. С. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – 244с. : ил.
4. Надольська В. В. Етнологія : термінологічно-понятійний довід. / В. В. Надольська. – Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, іст. ф-т. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – 242 с.
5. Павлов С. В. Географія релігій : навч. посіб. / С. В. Павлов, К. В. Мезенцев, О. Любіцева. – К. : Артєк, 1999. – 504 с.
6. Пономарьов А. П. Українська етнографія. Курс лекцій / Пономарьов А. П. – К. : Либідь, 1994. – 318 с.
7. Садохин А. П. Этнология : учебник для студ. вузов, обучающихся по гуманит. спец. направлениям подгот. / Садохин А. П. – М. : Гардарики, 2008. – 287 с.
8. Тавадов Г. Т. Этнология : учебник / Тавадов Г. П. – М. : Проект, 2004. – 350 с.
9. Тиводар М. П. Етнологія : навч. посіб. для студ. іст. спец. вищ. навч. закл. / Михайло Тиводар. – Вид. 3-тє, виправл. і доповн. – Ужгород : Гражда, 2010. – 504 с.
10. Токарев С. А. История зарубежной этнографии : учеб. пособие для вузов по спец. «История» / Токарев С. А. – М. : Высш. шк., 1978. – 352 с.
11. Українська етнологія : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. К. Борисенко [та ін.] ; ред. В. Борисенко. – К. : Либідь, 2007. – 399 с. : ілюстр.
12. Этнография : [учеб. для ист. спец. вузов Ю. В. Бромлей, Г. Е. Марков, Г. И. Анохин др.] / под ред. Ю. В. Бромлея и Г. Е. Маркова. – М. : Высш. шк., 1982. – 320 с. : ил.
13. Этнология : учеб. пособие для вузов / Т. С. Гузенкова [и др.] ; ред. Е. В. Миськова др.]. – М. : Академический Проект : Альма Матер, 2006. – 624 с. : ил.

13. Список джерел

1. Народы Австралии и Океании / под ред. С. А. Токарева, С. П. Толстова. – М. : Изд-во АН СССР, 1956. – 852 с. : ил. и карты.
2. Народы Америки / под ред. А. В. Ефимова, С. А. Токарева. – М. : Изд-во АН СССР, 1959. – Т. 1. – 672 с. : ил. и карты.
3. Народы Америки / под ред. А. Е. Ефимова, С. А. Токарева. – М. : Изд-во АН СССР, 1959. – Т. 2. – 670 с. : ил. и карты.

4. Народы Африки / под ред. Д. А. Ольдерогге, И. И. Потехина. – М. : Изд-во АН СССР, 1954. – 732 с. : ил. и карты.
5. Народы Восточной Азии / под ред. Н. Н. Чебоксарова и др. – М. ; Л. : Наука, 1965. – 1027 с. : ил. и карты.
6. Народы Зарубежной Европы / под ред. С. А. Токарева и Н. Н. Чебоксарова. – М. : Наука, 1964. – Т. 1. – 999 с. : ил. и карты.
7. Народы Зарубежной Европы / под ред. С. А. Токарева и др. – М. : Наука, 1965. – Т. 2. – 639 с. : ил. и карты.
8. Народы Европейской части СССР / под ред. В. А. Александрова и др. – М. : Наука, 1964. – Т. 1. – 984 с. : ил. и карты.
9. Народы Европейской части СССР / под ред. В. И. Белицер и др. – М. : Наука, 1964. – Т. 2. – 918 с. : ил. и карты.
10. Народы и религии мира : Энциклопедия / гл. ред. В. А. Тишков ; редкол. : О. И. Артемова, С. А. Арутюнов, А. Н. Кожановский, В. М. Макаревич (зам. гл. ред.), В. А. Попов, И. Пучков (зам. гл. ред.), Г. Ю. Ситнянский. – М. : Большая рос. энцикл., 1998. – 928 с. : ил.
11. Народы Кавказа / под ред. М. О. Косвена. – М. : Изд-во АН СССР, 1960. – Т. 1. – 612 с. : ил. и карты.
12. Народы Кавказа / под ред. Б.А. Гарданова. – М. : Изд-во АН СССР, 1962. – Т. 2. – 684 с. : ил. и карты.
13. Народы мира: Историко-этнографический справочник / гл. ред. Ю. В. Бромлей. – М. : Сов. энцикл., 1988. – 624 с.
14. Народы Передней Азии / под ред. Н. А. Кислякова, А. И. Першица. – М. : Изд-во АН СССР, 1957. – 615 с. : ил. и карты.
15. Народы Сибири / под ред. М. Г. Левина, Л. П. Потапова. – М. ; Л. : Изд-во АН СССР, 1956. – 1083 с. : ил. и карты.
16. Народы Средней Азии и Казахстана / под ред. С. П. Толстова, Т. А. Жданко. – М. : Изд-во АН СССР, 1962. – Т. 1. – 768 с. : ил. и карты.
17. Народы Средней Азии и Казахстана / под ред. С. П. Толстова, Т. А. Жданко. – М. : Изд-во АН СССР, 1963. – Т. 2. – 779 с. : ил. и карты.
18. Народы Юго-Восточной Азии / под ред. А. А. Губера, Ю. В. Маретина. – М. : Наука, 1966. – 762 с. : ил. и карты.
19. Народы Южной Азии / под ред. С. П. Толстова. – М. : Изд-во АН СССР, 1963. – 912 с. : ил. и карты.
20. Релігієзнавчий словник / за ред. А. Колодного і Б. Лобовика. – К. : Четверта хвиля, 1996. – 392 с.

21. Свод этнографических понятий и терминов. Материальная культура. – М. : Наука, 1989. – 224 с.

22. Социально-экономические отношения и соционормативная культура : [сборник / АН СССР, Ин-т этнографии им. Н. Н. Миклухо-Маклая, Академия наук ГДР, Центр. ин-т истории и этнологии, Отдел этнографии и истории культуры] ; отв. ред.: А. И. Першиц, Д. Трайде. – М. : Наука, 1988. – 239 с.

23. Токарев С. А. Религия в истории народов мира / Токарев С. А. – М. : Политиздат, 1986. – 576 с.

24. Чебоксаров Н. Н. Народы, расы, культуры / Н. Н. Чебоксаров, И. А. Чебоксарова. – М. : Наука, 1985. – 256 с. : ил.; карты.

25. Этнография и смежные дисциплины. Этнографические субдисциплины. Школы и направления. Методы / [АН СССР, Ин-т этнографии им. Н. Н. Миклухо-Маклая, Академия наук ГДР, Центр. Ин-т истории. Отдел этнографии и истории культуры] ; отв. ред. М. В. Крюков, И. Зельнов. – М. : Наука, 1988. – 222 с.